

УДК 007 : 304 : 070

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ РОДИНИ «КАНА» ЯК МОРАЛЬНО-ЦІННІСНИЙ ОРІЄНТИР ДЛЯ СУЧАСНОГО ЧИТАЧА

АЛАВАЦЬКА Сабіна,

магістр,

Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, вул. Мельникова 36/1, Київ, 04119, Україна,
e-mail: sabinahryh@gmail.com.

У статті аналізується розвиток релігійної журналістики на прикладі християнського видання для родини «Кана». Досліджується вплив конфесійних ЗМІ на аудиторію та способи вираження ними ключових позицій інституту церкви. Мета дослідження полягає у формуванні морально-ціннісної картини публікацій журналу «Кана». Визначено, що видання має різномірну рубрикацію й розгалужену тематику. Завдяки цьому редколегія має змогу охопити якнайповніше всі сфери життя та дати якнайширшу відповідь на численні питання звичайного сім'янина через призму християнських традицій та цінностей. Водночас розмаїття видання не заважає тому, щоб сприймати його як цілісне контекстне полотно, адже через кожну публікацію проходить вектор морально-етичних орієнтирів християнина.

Ключові слова: релігійна журналістика, видання для родини, морально-ціннісні орієнтири, християнський журнал.

CHRISTIAN FAMILY JOURNAL KANA AS A MORALITY FOR A MODERN READER

The article analyzes the development of religious journalism on the example of the Christian family magazine “Kana”. The influence of confessional mass-media on the audience and ways of expressing them the key positions of the church institute are studied. The purpose of the study is to create a moral and value picture of the “Kana” publications. It is determined that the publication has a diverse rubric and branched topics. This allows the editorials to cover as much as possible spheres of life and give the widest answer to numerous questions of an ordinary family through the prism of Christian traditions and values. At the same time, the diversity of the publication does not interfere with the perception of it as a coherent context-based canvas, because through each publication a vector of moral and ethical landmarks of a Christian passes through.

Key words: religious journalism, publications for the family, moral and value orientations, Christian magazine.

Вступ. Зі здобуттям Україною незалежності дедалі більше почав розвиватися напрям журналістики, який за секуляризованих радянських часів фактично не існував. Це журналістика релігійна. Саме з цієї платформи споживач має змогу віднайти морально-ціннісні орієнтири, відшукати відповіді на питання про роль церкви у суспільстві, її взаємодію з різними сегментами соціуму, а також з'ясувати внутрішні алгоритми функціонування інституту церкви та окремих його одиниць у сукупності з їхніми соціальними й ідеологічними доктринами. Прикладом такого орієнтира вважаємо християнський журнал для родини «Кана», що виходить під егідою Української греко-католицької церкви (далі – УГКЦ).

Актуальність дослідження цього видання полягає в необхідності детального вивчення шляхів зв'язку між інститутом церкви та соціумом, в тому числі – релігійних медіа, адже релігія є однією з найважливіших сегментів життя сучасного українця. Це підтверджує статистика 2017 року від Центру Разумкова, згідно з якою

рівень довіри українського населення до церкви тривалий час зберігається на позначці 64,4% (цю позицію випереджає лише рівень довіри до волонтерів – 66,7 %) [7]. Як підкреслює соціолог релігії В. Єленський, «церква як суспільний інститут вперше за довгий час отримала серйозних конкурентів у сфері людської довіри та любові. Упродовж тривалого відтинку ніхто не міг зрівнятися із Церквою за рівнем підтримки. Люди бачили у ній особливий інститут, до якого не липне весь бруд «світу цього», а звинувачення у негідній поведінці окремих священників або єрархів не підважували її підвалин. У 2014–2015 рр. у рейтингу довіри українців з'явилися нові фаворити – насамперед волонтери, Збройні Сили, добровольчі батальйони» [3].

Мета дослідження полягає у з'ясуванні морально-ціннісної картини публікацій християнського родинного журналу «Кана» та її місця у процесі формотворчості світогляду сучасного українця.

Об'єкт дослідження – випуски християнського журналу для родини «Кана» за 2014–2017 рр. *Предмет* – тематико-рубрикаційне розмаїття видання.

Вперше досліджено морально-ціннісний складник публікацій часопису «Кана». Це пояснюється тим, що сучасний період досліджень релігійних видань характеризується фрагментарним аналізом проблематики, тематики, рубрикації окремих видань, їхніх типологічних і жанротворчих особливостей.

Методи дослідження. Підґрунтям для дослідження послугували результати моніторингу християнського журналу для родини «Кана» (2014–2017 рр.). Для аналізу обрано найяскравіші зразки публікацій, що відображали типові для видання теми (вони будуть розглянуті нижче) для формування морально-ціннісної картини орієнтирів, що пропагуються у журналі. Елементи контент-аналізу застосовано для з'ясування тематичного спрямування.

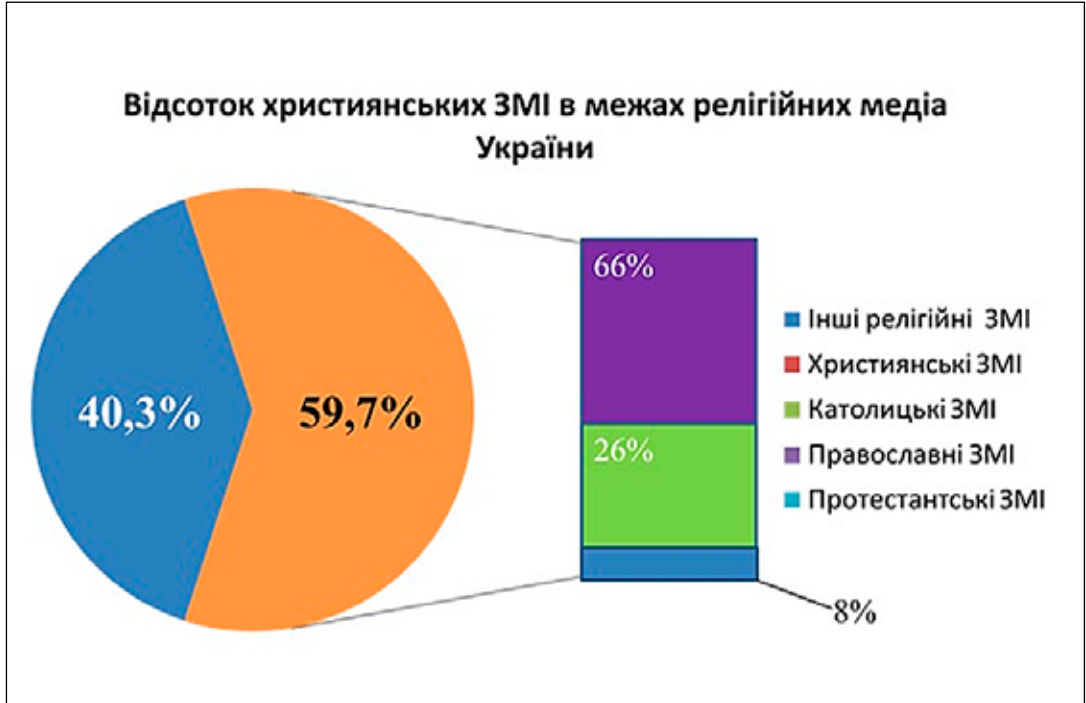
Результати й обговорення. За даними Інституту релігійної свободи України, станом на 1 січня 2017 р. в нашій країні зареєстровано більше 35 тисяч релігійних організацій. У переліку – лютерани, реформати, харизматики, ісламісти, іудеї, буддисти, різноманітні етноконфесійні релігійні рухи та нові релігійні течії. Найширше представлені православні, католицькі та протестантські релігійні організації – тобто ті, що функціонують під егідою християнства. УПЦ нараховує в Україні 19410 установ, також маємо 5143 католицькі організації та 2987 протестантських об'єднань [2].

Наведені цифри чітко виокремили трійку найпоширеніших релігійних течій в Україні. У зв'язку з цими показниками виникла думка про актуальність дослідження ЗМІ, які висвітлюють діяльність та позиції цих трьох християнських напрямів. Підтвердити її можна тим, що вплив церкви на сучасний соціум та процес світосприйняття людиною сьогодення постійно зростає й видозмінюється. У зв'язку з трансформацією ціннісної картини світу, а також все активнішим включенням Церкви в життя суспільства, оживленням церковно-суспільних дискусій, відродженням релігійної активності серед населення надзвичайно важливим є вивчення релігійної преси та духовних медіа загалом. Вибудування конструктивних моделей взаємодії ЗМІ та Церкви, яка історично виступає одним із головних факторів української духовності, самосвідомості, культури, є необхідною умовою духовного розвитку та збереження цілісності культурного й морально-ціннісного полотна нашого соціуму.

Підкреслюючи важливість ролі церкви для української нації та соціуму як такого, вважаємо за доцільне виокремити можливі шляхи зв'язку та взаємодії церкви і громадянської спільноти. Перш за все це – спільні богослужіння, недільні школи, зібрання. Крім цього, важливу нішу в системі комунікаційного ланцюжка «церква-громадянин» зайняли релігійно-духовні ЗМІ. Як підкреслює українська дослідниця А. Бойко, «церква як соціальна структура, що коригує, регулює і надихає особистість та суспільство на духовні пошуки в лоні християнства, завжди знаходила адекватні

часу і соціальним вимогам засоби впливу на віруючих та взагалі на суспільство. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття однією з наймогутніших і найвпливовіших сил стали засоби масової комунікації, які активно використовуються різними конфесіями у всьому світі. Не є винятком у цьому процесі й Україна» [1].

На тлі цієї думки зауважимо, що станом на 1 січня 2017 р. в нашій державі зареєстровано 199 православних духовних ЗМІ, 80 католицьких і 25 протестантських. В сукупності християнські релігійні медіа складають 59,7% усіх духовних, що виходять друком та/або в ефір на теренах України [2].

Графік 1. Відсоток християнських ЗМІ в межах релігійних медіа України

Ключові позиції у сфері українських християнських медіа посідають такі видання (зокрема електронні), як: «Християнська життя», «Фамілія», «Отрок», «Православ'я і мир», «Православна життя», «CREDO» та ін. Нарівні з ними – періодичне релігійне видання «Кана», що позиціонує себе як християнський журнал для родини. Цей зразок релігійної журналістики звертає на себе увагу з кількох причин. Перш за все, це одне з небагатьох якісних видань для родини в релігійножурналістському полотні України, що дає відповіді на питання як церковного, так і світсько-політичного характеру, зберігаючи гармонійний баланс між християнськими цінностями й загальноприйнятими морально-етичними законами та задовольняє перелік інших інформаційних потреб своєї цільової аудиторії. Крім того, цей зразок періодики є прикладом поширення ідей шанування моральних принципів і законів без дидактизму чи менторства, що часто є визначальною рисою конфесійних видань із чітким місіонерським вектором.

«Кана» – католицький журнал, перший номер якого вийшов у жовтні 2012 р. у Львові. У редколегії працюють переважно журналісти зі стажем роботи у релігійних медіа [4 ; 5] (хоча до створення номерів долучаються чимало авторів, які працюють на добровільних засадах – йдеться переважно про авторські колонки психологів, викладачів, фахівців із різних галузей). Це надзвичайно важливо для розвитку релігійного видання з його специфікою, особливо на тлі змін, яких зазнає інститут релі-

гії та, відповідно, всі сегменти, що з ним пов'язані – в тому числі, конфесійні медіа. Йдеться про вже згадану побіжно трансформацію в сприйнятті українцями церкви. Релігієзнавець В. Єленський слушно стверджує, що духовенству варто реагувати на нові виклики сучасності, аби не лише приваблювати нових adeptів, а й зберігати свої позиції серед тих людей, які вже прийшли до лона церкви: «*Це (зміна позицій релігії в рейтингу довіри українців – С. А.)* поставило Церкву в нову ситуацію, яку далеко не всі “релігійні професіонали” наразі усвідомили і повільно, але змінює атмосферу навколо неї. Тобто Церкві з необхідністю доведеться віднаходити нову тональність у розмові з суспільством. Якщо говорити про конкретні релігійні організації, це вдається далеко не всім» [3]. Саме за допомогою таких прихильних до традицій і водночас сучасних видань як «Кана», редколегія якої гармонійно влітає тисячолітні стовпи релігійного віровчення у тенденції сьогодення.

Це підтверджує той факт, що кожен номер починається з вислову зі Святого Письма. Тематика католицького родинного журналу також дає чітке розуміння морально-етичного вектору, в якому рухатиметься його читач. Та перш ніж перейти до рубрикаційно-тематичного аналізу, виокремимо поняття та категорії морально-етичних цінностей, аби в їх площині продовжувати дослідження.

Цінність, як визначає філософський енциклопедичний словник, термін, що позначає незалежне та бажане, на відміну від реального, дійсного. Моральні цінності етика визначає в кілька шляхів: 1) це узагальнений зміст основних етичних понять (добро і зло, справедливість, щастя, гідність, честь, обов'язок тощо) і принципів (альтруїзм, гуманізм, благоговіння перед життям та ін.); 2) це безпосередньо значимі для людини універсальні зразки, вимоги, ідеали моралі, які мають самостійний статус, схвалюються суспільною думкою, знаходять втілення у праві, мистецтві, філософії, релігії [6]. Врахуймо, що в нашому дослідженні відштовхуватимемося від загальних вимог та ідеалів, які формує християнська релігія, адже саме вони є стовпами моралі, на які опираються автори християнського сімейного видання «Кана». Тобто, ключовий момент – відповідність вірі християн у два джерела віровчення – Священне Письмо, Священний Переказ, а також у божественну Трійцю, спасительну місію церкви, у безсмертність душі, потойбічне життя. А головним моральним лейтмотивом можемо визначити 10 заповідей Христових. Коротко окресливши морально-ціннісні ідеї християнства, можемо проаналізувати через їхню призму тематично-рубрикаційне полотно «Кани».

Видання має чіткий розподіл на рубрики. Серед них:

До родини на гостину. Постійна рубрика, за визначенням редколегії – одна з найулюбленіших у читачів [5], містить бесіду зі звичайною сім'єю, яка живе за законами християнства;

Сім'я. Авторські публікації про стосунки між батьками й дітьми, про чинники, що формують самосвідомість й індивідуальність дитини (шкільна освіта, відносини з ровесниками, особливості пубертатного періоду і т.д.) і ще чимало іншого;

Людина. Інтерв'ю з особистістю, яка намагається жити як християнин і має що сказати читачеві (героями виступають переважно викладачі, психологи, священнослужителі, творчі особистості);

Життя церкви. Мовиться про останні події у релігійній сфері – переміщення чудотворних ікон, церковні проблеми – як-от захоплення храмів, рухи всередині релігійних громад і т.п.;

Подружжя. Статті, присвячені вивченню ключових аспектів сімейного життя – відносинам між чоловіком і жінкою, досягненню гармонії в сім'ї та подружнього щастя;

Подорожі. Опис місць паломництва в Україні та за кордоном;

Культура. Стаття або інтерв'ю із представниками творчих гуртів або окремих креативних особистостей, які присвятили свою творчість прославленню Христа (як

от публікація про дитячий співочий гурт «Ноїв ковчег» у випуску № 3 за грудень 2014 року, музичний колектив «Кана», який «грає добру музику», в матеріалі у № 1 за жовтень 2015 та ін.)

Крім того, редколегія в кожному номері виділяє шпальту для листів від читачів. Тож, редакційна політика спрямована на охоплення всіх аспектів життя звичайної сімейної людини, яка прагне зрозуміти, як вчинити по-християнськи у тій чи іншій життєвій ситуації на прикладі реальної родини чи простої людини, куди поїхати, аби відпочити й провести час із благословенням, чому присвятити свій вільний час, аби це пішло на користь. Завдяки цьому цінність «Кани» для пересічного українця, який або є вірянцем, або просто прагне поводитися згідно з певними морально-етичними законами й вибудувати в родині якісно нові ціннісні орієнтири, складно переоцінити. Про це не втомлюються писати читачі на шпальті «Від вас до нас».

Широка тематика публікацій також сприяє долученню до цільової аудиторії не лише воцерковлених людей, а також читачів, які перебувають у пошуку морально-ціннісного орієнтира. Із-поміж таких: стовпи щасливого подружнього життя, шкільна освіта та її недоліки, психологічно правильне вибудування стосунків із дітьми різних вікових категорій, допомога нужденним та біженцям, віра в забобони, життя людей із інвалідністю, підготовка до посту, значення посту для християнина, благодійні акції, коментарі фахівців із питань освіти, психології, релігії, видатні земляки та їхні досягнення і ще чимало іншого.

Тематичне розмаїття наповнення видання не заважає «Кані» залишатися цілісною медіаструктурою, контекстне полотно якої сприймається як одна система. Ключовим моментом, який пояснює цей феномен, є те, що кожен із опублікованих у журналі текстів має практичну користь. Кожною публікацією він допомагає вирішити реальну життєву ситуацію, підказує поведінкові моделі, формує світоглядно-культурницьке тло читача, і при цьому завжди керується християнськими морально-етичними нормами, делікатно допомагаючи з-поміж них обрати потрібну, не нав'язуючи жодної.

Також «Кана» має доволі активну інтернет-аудиторію в соцмережах. Фейсбук-спільнота видання складає більше 10 000 підписників, серед яких відбувається регулярне коментування останніх тем номера. Особливо жваво обговорюються духовна література, життя святих отців, питання сім'ї та материнства. Постійною «улюбленницею» публіки є рубрика «До родини на гостину» – читачі активно публікують коментарі до неї. Долучившись таким чином до соціальних мереж, родинне видання має змогу додати до цільової аудиторії молоді і дітей.

Висновки та перспективи. Шляхом проведення моніторингу та застосування елементів контент-аналізу здобуто новий фактаж щодо рубрикаційно-тематичного наповнення релігійного видання для родини «Кана» і здійснено аналіз його контенту на предмет наповненості християнськими морально-етичними цінностями. «Кана», що виходить під егідою католицької церкви п'ятий рік поспіль у Львові, має різнорідну рубрикацію й розгалужену тематику. Має 7 рубрик – «До родини на гостину», «Сім'я», «Людина», «Життя церкви», «Подружжя», «Культура», «Подорожі». Тематично розгалужене полотно «Кани» охоплює питання сімейних стосунків, стосунків батьків і дітей, особливостей школярського життя й розвитку дитини, а також шляхів подолання забобонів, допомоги нужденним, благодійних акцій та багато іншого. Це дозволяє дати якнайширшу відповідь на численні питання звичайного сім'янина через призму християнські традиції й цінності. Водночас розмаїття видання не в заважає тому, щоб сприймати його як єдине ціле контекстне полотно, адже через кожну публікацію проходить вектор морально-етичних орієнтирів християнина. Ключовим моментом тут визначаємо відповідність вірі християн у два джерела віровчення – Священне Письмо, Священний Переказ, а також у божественну Трійцю, спасительну місію церкви, у безсмертність душі, потойбічне життя, а го-

ловним моральним лейтмотивом можемо визначити 10 заповідей Христових. Аналіз рубрикації і тематики «Кани» показав, що його публікації відповідають християнським моральним нормам та поширюють релігійні етичні цінності. Це підтверджує тон регулярної рубрики «Людина», наповненої переважно інтерв'ю зі священнослужителем на злободенні сімейні теми (міцна родина, пошук шляхів уникнення сварок, виховання дітей у дусі християнства, боротьба з власною гріховністю, сприйняття церковних таїнств, поведінки в піст та ін.). У відділі «Культура» переважають матеріали про релігійні музичні гурти та дитячі хори.

З метою задоволення інформаційних потреб постійної аудиторії релігійної періодики важливим визначається ґрунтовне дослідження існування та розвитку якісних конфесійних видань на теренах України у зв'язку з їхньою вагомою роллю у формуванні як журналістського, так і культурного, освітнього, світоглядного й історичного тла українського суспільства.

1. *Бойко А.* Церковна преса: якою вона мусить бути [Електронний ресурс] / А. Бойко – Режим доступу : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1896>. – Дата доступу: 7.11.2017.

2. *Звіт* про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://docs.google.com/viewer?docex=1&url=http://www.irs.in.ua/files/statistic/2017.03.29_Form1_MCU_Nakaz260.xls. – Дата доступу: 3.03.2018.

3. *Калениченко Т.* Віктор Єленський: «Цього року церква вперше за довгий час отримала серйозних конкурентів у сфері людської довіри та любові» [Електронний ресурс] / Тетяна Калениченко // Релігійно-інформаційна служба України. – 2015. – Режим доступу : https://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/interview/62091/. – Дата доступу: 23.01.2018.

4. *Мишовський М.* Журналісти “Кани”: Нашому журналові є куди рости, є для кого рости, є по кого сягати [Електронний ресурс] / Микола Мишовський // CREDO. – 2017. – Режим доступу : <http://credo.pro/2017/06/184235>. – Дата доступу: 28.01.2018.

5. *Мишовський М.* Хто робить Кану? [Електронний ресурс] / Микола Мишовський // CREDO. – 2017. – Режим доступу : <http://credo.pro/2017/05/181920>. – Дата доступу: 2.02.2018.

6. *Петрушенко В. Л.* Етика та естетика / В. Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – 408 с.

7. *Центр Разумкова.* Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/napryamki/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-hromadian-ukrainy-do-suspilnykh-instytutiv-elektoralni-orientatsii-2>. – Дата доступу: 3.03.2018.

1. Boyko, A. «Church press: what it torments to be», available at: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1896> (accessed 7 November 2017).

2. Report on the network of churches and religious organizations in Ukraine as of January 1, 2017 (2017), available at: https://docs.google.com/viewer?docex=1&url=http://www.irs.in.ua/files/statistic/2017.03.29_Form1_MCU_Nakaz260.xls (accessed 3 March 2018)

3. Kalenichenko, T. (2015), «Viktor Yelensky: “This year, the church for the first time in a long time received serious rivals in the field of human trust and love”», RISU, available at: https://risu.org.ua/en/index/expert_thought/interview/62091/ (accessed 23 January 2018).

4. Mishovsky, M. (2017), «Journalists of “Kana”: Our magazine is where to grow, there is someone to grow, there is who to reach», Credo, available at: <http://credo.pro/2017/06/184235> (accessed 28 January 2018).

5. Mishovsky, M. (2017), «Who does Kana?», Credo, available at: <http://credo.pro/2017/05/181920> (accessed 2 February 2018).

6. Petrusenko, V. (2008), Ethics and aesthetics, Publishing House of the National University «Lviv Polytechnic».

7. Razumkov Center (2017), «The Attitude of Ukrainian Citizens to Public Institutions, Electoral Orientation», available at: <http://razumkov.org.ua/napryamki/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-hromadian-ukrainy-do-suspilnykh-instytutiv-elektoralni-orientatsii-2> (accessed 3 March 2018).

UDC 007 : 304 : 070

CHRISTIAN FAMILY JOURNAL KANA AS A MORALITY FOR A MODERN READER**Alavatska Sabina**, master,

Taras Shevchenko National University of Kyiv, The Institute of Journalism, 36/1, Melnykova St., Kyiv, 04119, Ukraine, e-mail: sabinahryh@gmail.com

ORCID – <http://orcid.org/0000-0003-1835-095X>

Introduction. The article analyzes the development of religious journalism at the present stage on the example of the Christian edition for the family «Kana». **The purpose of the study** is to create a moral value picture of the publications of the Christian family magazine «Kana» and its impact on the process of formulating the outlook of a modern Ukrainian reader.

The urgency of the study is about researching the communication between the institute of the church and society through religious media. **Method** of monitoring the electronic sources of the Christian magazine for the Kana family journal during 2014–2017 were used. Also elements of content analysis were used to clarify the thematic direction and predominance of the readership of Christian confessional media.

As a result, through the monitoring and application the elements of content analysis a new factual background was obtained about the categorical and thematic content of the publication for the Kana family journal, and an analysis of its content for the subject of Christianity's moral and ethical values was carried out. In our study we rely on the general requirements and ideals that shape the Christian religion, they are the pillars of morality, which are supported by the authors of the Christian family journal Kana. The key points here are the faith of Christians to the Sacred Scripture, the Sacred Translation, as well as the divine Trinity, the saving mission of the church, the immortality of the soul, the afterlife, and the main moral leitmotif we can determine the 10 commandments of Christ.

Conclusions. For the first time the moral and value components of the Kana's publications were investigated. This is linked to the fact that the modern period of religious editions research is characterized by a fragmentary analysis of issues, topics, rubrics, also their typological and genre specific features. There are 6 different rubrics in the journal structure; each of them helps to reveal some special aspect of life using the Christian moral value. The diversity of the publication does not interfere with the perception of it as a single whole contextual canvas, because there is a moral Christian vector in every publication. The analysis of the rubrics and themes of Kana has shown that the publication of the family journal corresponds to Christian moral standards and disseminates religious ethical values.

Key words: *religious journalism, publications for the family, moral and value orientations, Christian magazine.*

Стаття надійшла до редакції 04.03.2018